

نظریه ذره ای کهکشانی علم

نظریه ذره ای کهکشان سانی بودن علم

(خلاصه)

بسم الله الرحمن الرحيم

نظریه ذره ای - کهکشانی بودن علم (به انگلیسی: **The Galaxy-like & Partial match, Epistemological theory**) به دیدگاهی است در حوزه فلسفه علم و «کل دست‌آوردهای علمی بشر را یکپارچه و در تعامل با هم در نظر می‌گیرد.» این نظریه را حمید رجایی در سال ۱۹۸۰ مطرح نموده است. [۱][۲][۳][۴]

• نقش دانشنامه‌های برخط، در رشد کهکشان سانی علم

امروزه دانشنامه های برخط ، در رشد و گسترش علم، بطور شبکه ای نقش چشمگیری دارند؛ نظریه ذره ای کهکشان سانی بودن علم، قائل به این است که علوم موجود در دانش سراهای جهان کهکشان سانی است. چرا که علوم، بی انتها و در حال تحول هستند و اگر چه بدیهیات اولیه پایداراند. شعار بنیانگذار این نظریه یعنی حمید رجایی این است: «دیگر علوم در کتاب ها و نسخه های برکاغذ جا نمی شود.» علت این امر را باید در گسترش روزافزون علم و ظهور علوم میان رشته ای جستجو کرد؛ بنابراین باید گفت علم را فقط در «سپهر معرفت» می توان یافت. بهترین وضعیت برای تقریر علم، نسخه های برخط و قابل تدوین و در معرض نقد افراد بسیار است...^[۲۸] به همین رو رجایی، بهترین حاملان علم را در زمان حاضر دانشنامه های یر خط می داند. چرا که ساختار مغز انسان شبکه ای عمل می کند و این مسئله در تعاملات علم ساختی و تعامل فرهنگ ساختی نمودی تمام و کمال می یابد. مانوئل لیما در سخنرانی خود (Manuel Lima : A visual history of human knowledge) توانسته با شواهد بسیاری از شبکه تبادل اطلاعات در عصر جدید و بویژه دانشنامه های برخط، کهکشانی و شبکه ای بودن علم را تبیین کند.^[۲۹]

منابع

- دانشنامه بر خط رجاء، مدخل دیگر علم در کتاب ها نمی گنجد
- سخنرانی ایمانوئل لیما در تد
- The Book of Trees: Visualizing Branches of Knowledge (2014), Princeton Architectural Press, ISBN 978-1-61689-218-0
- Visual Complexity: Mapping Patterns of Information (2011), Princeton Architectural Press, ISBN 978-1-56898-936-5
- Karl Popper on Stanford Encyclopedia of Philosophy
- Popper: Political Philosophy Internet Encyclopedia of Philosophy
- طلوع مهر (تارنمای علمی حمید رجایی)
- Explaining the figure and the behavior of knowledge
- حمید رجایی «نظریه معرفت شناسی رجاء» اقسام تحول فهم و فهم های ثابت طلایی، اندیشنامه برخط
- حمید رجایی، کتاب فلسفه علم برای تولید علم، ویرایش سمیه رهنما. چاپ اول. اصفهان: انتشارات شهرمن، ۱۳۹۵. شابک ۶-۸-۹۶۰۴۵-۶۰۰-۱۲۸

15. حمید رجایی. آفرینندگی، تفکر جانبی و باور دینی (درآمدی به تولید علم). صفحه ۸۵ ویرایش راضیه ابولحسنی. چاپ اول. اصفهان: انتشارات شهر من، ۱۳۸۹. ۱۲۰/ شابک ۹۶۰۴۵-۸-۶-۹۷۸.
16. حمید رجایی، تولید علم انسانی اسلامی ۱۳۹۵
17. حمید رجایی. آفرینندگی، تفکر جانبی و باور دینی. چاپ اول م. اصفهان: انتشارات شهر من، ۱۳۹۵/ شابک ۹۶۰۴۵-۶۰۰-۹۷۸-۶-۸.
18. مقاله استاد حمید رجایی، فلسفه علم و تولید علم
19. http://marifat.nashriyat.ir/node/2694#_ftn1
20. محیطی اردکان، محمدعلی (۱۳۹۲) مجلهٔ معرفت، سال بیست و دوم - شماره ۱۸۸ - مرداد ۱۳۹۲، ۴۲-۲۹
21. <http://fa.journals.sid.ir/ViewPaper.aspx?id=239872>
22. سید مهدی بیابانکی، منطق تبیین آیات قرآن در تعامل با گزاره‌های علوم تجربی، راسخون فروردین ۹۲
23. http://www.adinehbook.com/gp/product/9649109064/ref=sr_1_1000_1/180-9271731-898668
24. درآمدی بر جهان‌شناسی اسلامی (ترجمه فارسی مجموعه آثار سیدمحمد نقیب العطاس) ناشر: دانشگاه تهران، مؤسسه مطالعات اسلامی تعداد صفحات: ۲۳۲ تاریخ نشر: ۱۳۷۴/۱۰/۱۱ رده دیویی: ۰۲۹۰۷. شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۱۲-۰۹۶-۳
25. Sunny risks and benefits of the galaxy-like theory of science
By Mahdi Meshkatiyan
26. Sorting kinds of conversations in human knowledge
27. آسیبها و مخاطرات نظریه کهکشان سانی معرفت، مهدی مشکاتیان تهرانی
28. دانشنامه تخصصی علوم انسانی رجاء
29. سخنرانی ایمانوئل لیما در تد
- برگرفته از https://fa.wikipedia.org/w/index.php?title=نظریه_نره_ای_کهکشان_سانی&oldid=18514605

جستارهای وابسته

آسیب‌ها، مخاطرات و فواید نظریه کهکشان سانی علم / مقاله ای از مهدی مشکاتیان

این مقاله نیازمند تمیزکاری است. 🍌

پیشینه نظریه

در حوزه نسبت و تعامل علوم بویژه در رابطه علم و دین نظریات گوناگونی مطرح شده است که مهمترین آن عبارتند از:

۱. نظریه تعارض

۲. نظریه توازی

۳. نظریه گفتگو و همگرایی

۴. نظریه یکپارچگی^[۵]

هر یک از دیدگاه‌های فوق طرفدارانی دارد که بر اساس رویکردهای خود آن را تقریر نموده‌اند. گو اینکه نه معرفت دین و نه علم، بی تغییر، بی زمان یا ثابت نیستند. چرا که هر علم و معرفت دینی تلاش‌های فرهنگی و اجتماعی هستند در فرهنگ‌ها و زبان‌های گوناگون در طول زمان دچار تغییر شده‌اند.^{[۶][۷][۸][۹]} نظریه کهکشان سان بودن علم، معتقد است که اگر چه علوم به جهت روش، منبع، ساحت و هدف، متمایز هستند؛ اما نظر به اینکه همه، آیین‌های در برابر جهان عین هستند به حقایق یک پارچه و سازگار با هم می‌انجامند.^{[۱۰][۱۱]}

اصول نظریه

اصول نظریه نره ای - کهکشانی را می‌توان این گونه خلاصه نمود:

۱. جهان عین جهانی یکپارچه و بی تناقض است.
۲. علوم در کار تبیین و بازنمایی جهان عین هستند. حال با هر موضوع و هدف، به هر شیوه و در هر ساحت.
۳. شکل هنجاری و بایسته علوم این است که همه شاخه‌ها و رشته‌های علمی، گویی در حس مشترک عالمان و محققان می‌توانند به سازواری مداوم و هم نمایی کامل دست یابند.
۴. از آن جا که سامانه ادراکی همه دانشمندان جهان، علوم را به شیوه ای کمابیش یکسان تولید می‌کند و همه شیوه‌های تجربی، عقلی و شهودی و تاریخی، از اصول مشابهی بهره می‌جویند، علم به صورت فراکتالی و خودشبه تولید می‌شود.
۵. عصر دیجیتال ساختار کهکشان سانی علم را عیان تر کرده است و دیگر علوم در کتابها نمی‌گنجند بلکه علوم را وبگاه‌های برخط و دیالوگ‌های مستمر بشری می‌توانند حمل کنند.^[۱۲] وی معتقد است این نظریه به رشد علم بطور خلاقانه کمک می‌کند.^{[۱۳][۱۴]}

وی دیدگاه خود را چنین توصیف می‌کند: «یکپارچگی علوم، هنجار علوم است و این هنجار عبارت است از «تعامل درست، همسود و ژرف علم ساختی» با مشارکت نره‌ای (مفاهیم اصطلاحی علوم) و خوشه‌ای علوم، در ساخت مفاهیم علمی ریز و درشت در ذهن جمعی عالمان. این هنجار، خواه

ناخواه، رخ می‌دهد. ساختار علوم، ذره‌ای کهکشانی است و تعاملات مفاهیم، بسیار گسترده است. این همان یکپارچگی علم در این دیدگاه است. علوم، در مقام تحقق و در آغاز، اگر چه یکپارچه نیستند، اما در سیر استکمالی، رو به یکپارچگی دارند. ثوابت ابدی و ازلی معرفتی نیز در این کهکشان بسیارند. زیرا کنش و واکنش مفاهیم، همیشه به شکستن صدق تک تک گزاره‌ها نمی‌انجامد ... علوم در «تعامل علم ساختی» بسیار گسترده، پیوسته، مباشر و مشرف بر یکدیگراند. در این داد و ستد گسترده، «مفاهیم علمی» بسیار فربه و پیچیده‌ای زاده می‌شود. علوم، بواسطه این مفاهیم علمی، یافته‌های خود را به اشتراک می‌گذارند و یکدیگر را فهم می‌کنند. علوم، به گنجانه «حس مشترک» دانشمندان سرازیر می‌شود. می‌توان گفت در این روزگار، علوم، پیوسته در پی تأمین یک «انسجام فراگیر» هستند و در این دوره علوم، بدرستی در کتاب‌ها نمی‌گنجد و بیشتر در «سپهر معرفت» یافت خواهد شد.»^{[۱۵][۱۶]} وی با تأکید بر تحولات طولی و عمقی و البته مربوط به حوزه‌های جهان شناختی دینی می‌گوید: «فلسفه علم، برای ما توضیح می‌دهد که ریاضیات و فیزیک و مکانیک و شیمی و فیزیک ذرات و نیز زیست‌شناسی ملکولی با هم چه داد و ستدی دارند و چقدر همه بر سر یک خوان نشسته‌اند و برای ما می‌گویند که این علوم یک جهان را با روش‌ها و زاویه دیدها و ابزارهای گوناگون روایت و تبیین می‌کنند.»^{[۱۷][۱۸]}

دیدگاه تعامل و داد و ستد شدید میان علوم موافقان زیادی دارد. اگر چه قرائت‌ها گوناگون است.^{[۱۹][۲۰][۲۱]} اما امروزه در کل مورد توجه اندیشمندان بسیاری واقع شده است.^{[۲۲][۲۳]} مثلاً سید محمد نقیب العطاس در پرتو تقریری که از حوزه‌های علوم دارد، معتقد به دیدگاهی از همین خانواده است. (تعامل و تلائم میان حوزه‌های معرفتی)^[۲۴] برخی نیز به بررسی دیدگاه کهکشان سانی پرداخته و مخاطرات آن را یادآور شده‌اند.^{[۲۵][۲۶][۲۷]}